

ΠΤΥΧΕΣ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΚΗΣ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ (Μάιος 2013)

Συγγραφέας: ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΜΑΝΙΑΤΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ: Η γαλλική τεχνική νομοθεσία

Η τεχνική νομοθεσία στη Γαλλία είναι πρωτοπόρος σε πολλά σημεία, θα ήταν συνεπώς σκόπιμο να εξεταστούν επίκαιρες πτυχές αυτής της νομοθεσίας^[1]. Ειδικότερα, θα επιχειρηθεί προσέγγιση στοιχείων από τη σχέση μεταξύ αφενός της γαλλικής τεχνικής νομοθεσίας, κατά τη συγκριτική μέθοδο, και αφετέρου της λογοτεχνίας και της πολιτικής προσφοράς επιφανών Γάλλων λογοτεχνών.

A. Οι συμβάσεις παραχώρησης στη γαλλική έννομη τάξη και στην ελληνική

Η πρώτη γνωστή σύμβαση κατασκευής δημοσίου τεχνικού έργου με τη συνεργασία περισσότερων κρατών και μάλιστα με το σύστημα της παραχωρήσεως είναι αυτή της αποστράγγισης της λίμνης Πτεχών, κοντά στην Ερέτρια της Εύβοιας^[2]. Πέρα από αυτό το προηγούμενο, η παραχώρηση αν ιδωθεί στην ευρύτερη δυνατή έννοιά της προϋπάρχει του κράτους, όπως αυτό διαμορφώθηκε ως μονοταξικό κράτος κατά το 18ο αιώνα^[3]. Διευκρινίζεται ότι με τον όρο κράτος αστικό, ή

φιλελεύθερο, ή μονοταξικό, ή ομοιογενές υπονοείται εκείνος ο πολιτικός τύπος κράτους που είχαμε στο 18ο αιώνα, ο οποίος αναγνωρίζει την αρχή της ισότητας αλλά απονέμει τα πολιτικά δικαιώματα μόνο σ' εκείνους τους πολίτες που πληρώνουν άμεσους φόρους από ένα ορισμένο επίπεδο, και αργότερα, σ' εκείνους που διαθέτουν πιστοποιητικό σπουδών ορισμένου επιπέδου. Κατά το τέλος του 19ου αιώνα τα πολιτικά δικαιώματα έπρεπε να αναγνωριστούν σε ολόένα και ευρύτερα στρώματα πολιτών. Όταν το εκλογικό δικαίωμα επεκτάθηκε σε ικανοποιητικό βαθμό, βρέθηκαν να συμμετέχουν στην πολιτική εξουσία και άλλες κοινωνικές τάξεις εκτός από εκείνες του αστικού ομοιογενούς κράτους, και όταν το δικαίωμα ψήφου επεκτάθηκε σε όλους, τουλάχιστον τους άνδρες, προέκυψε σε κοινωνιολογικούς όρους το «τυπικά δημοκρατικό» ή πολυταξικό κράτος[4]. Το 18ο αιώνα αναπτύχθηκε στην ηπειρωτική Ευρώπη ο τύπος της Δημόσιας Διοίκησης που διέπεται από κανόνες όχι απλώς ιδιαίτερους, αλλά Δημοσίου Δικαίου. Αφετηρία αυτού του συστήματος υπήρξε η αρχή, σύμφωνα με την οποία το κράτος διέπεται από το ίδιο δίκαιο με τους ιδιώτες, εφόσον δεν τίθεται εξαίρεση με το δίκαιο που θέτει ο πρίγκιπας, και *quod principi placuit, legis habet vigorem*[5].

Στη Γαλλία η παραχώρηση απέκτησε ιδιαίτερη σημασία διότι εκεί σε όλη την περίοδο του μονοταξικού κράτους εφαρμόστηκε με την πιο έντονη αυστηρότητα η αρχή της αποχής του κράτους από κάθε οικονομική δραστηριότητα ενώ αντίθετα στη Γερμανία οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης άσκησαν από πολύ νωρίς και σε ευρεία έκταση παρεμβατικές στην οικονομία δραστηριότητες στο πλαίσιο της οικοδόμησης του κοινωνικού κράτους. Η άρχουσα ιδεολογία του μονοταξικού κράτους ήταν η αρχή της ελεύθερης πρωτοβουλίας στην πλέον απόλυτη μορφή της. Η επιβολή αυτής της αρχής είχε ως αποτέλεσμα την καταστροφή σε μεγάλο μέρος πολλών θεσμών του απολυταρχικού κράτους (π.χ. πώληση τεράστιων εκτάσεων που ανήκαν στο Στέμμα). Όταν το Δημόσιο επεδίωξε την ανάπτυξη συγκεκριμένων δραστηριοτήτων που είχαν οικονομική σημασία και απέδιδαν οικονομικό όφελος, μετλήθηκε το σχήμα της παραχώρησης. Με τον τρόπο αυτό, οι ιδιώτες για μία ακόμη φορά θα ανέπτυσσαν την κεφαλαιουχική τους ύπαρξη χάρη στο κράτος, που κατά αυτήν την έννοια δεν υπήρξε ποτέ κράτος πλήρους αποχής από την οικονομία. Από τη δεκαετία του 1970 η παραχώρηση δημόσιας υπηρεσίας ξαναήλθε στην επικαιρότητα ως τρόπος οργάνωσης και διαχείρισης δημόσιας υπηρεσίας. Για παράδειγμα, όταν κατέρρευσε το «βασιλείο» του κράτους στην τηλεόραση, προβλέφθηκε με το άρθρο 79 του νόμου της 29ης Ιουλίου 1982 η εκμετάλλευση των τηλεοπτικών εκπομπών στα ερτζιανά κύματα με αυτό το

σύστημα.

Από σύγχρονες μελέτες ιστορίας του γαλλικού Διοικητικού Δικαίου προκύπτει χωρίς αμφιβολία ότι η επινοητική νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας σε ό,τι αφορά την παραχώρηση δημόσιας υπηρεσίας δεν είναι τόσο το προϊόν της σοφίας του αλλά μάλλον της πράγματι εκλεπτυσμένης επεξεργασίας πρακτικών μεθόδων και δογμάτων που έρχονταν από το παρελθόν του σύγχρονου, μετεπαναστατικού γαλλικού κράτους[6].

Είναι λοιπόν αξιοσημείωτο ότι η σύμβαση παραχώρησης και η σύγχρονη έννοιά της είναι προϊόν του γαλλικού νομικού συστήματος, το οποίο πρώτο εισήγαγε την έννοια της «concession des travaux publics». Κατά το γαλλικό δίκαιο η σύμβαση αυτή οδηγεί σε συμφωνία του δημοσίου με άλλο πρόσωπο, προκειμένου το τελευταίο να επιφορτιστεί με την εκτέλεση δημοσίου έργου και να έχει και το δικαίωμα της εκμετάλλευσής του. Ο ορισμός του γαλλικού δικαίου έχει αποτυπωθεί ουσιαστικά και στις κοινοτικές διατάξεις[7]. Η έννοια της παραχώρησης δημοσίων έργων έχει εισαχθεί κατά εναρμονισμένο τρόπο στα κράτη μέλη μέσω των αντίστοιχων Οδηγιών, και συγκεκριμένα αρχικά μέσω της Οδηγίας 71/305/ΕΟΚ. Ωστόσο, η ρύθμιση της σύμβασης παραχώρησης όπως σήμερα είναι γνωστή έγινε μέσω των ρυθμίσεων της Οδηγίας 93/37/ΕΟΚ και έπειτα μέσω κυρίως της Οδηγίας 2004/18/ΕΚ, όπως τροποποιημένη ισχύει σε αντικατάσταση των παλαιότερων. Οι κοινοτικές ρυθμίσεις έχουν ενσωματωθεί στην ελληνική έννομη τάξη, και ειδικότερα η Οδηγία αυτή με το Π.Δ. 60/2007. Έτσι, η ισχύουσα Οδηγία ορίζει τη σύμβαση παραχώρησης δημοσίων έργων ως τη σύμβαση η οποία παρουσιάζει τα ίδια χαρακτηριστικά με μια δημόσια σύμβαση έργων, όπως ορίζεται από την ίδια, εκτός από το γεγονός ότι το εργολαβικό ανταλλάγμα συνίσταται είτε αποκλειστικά στο δικαίωμα εκμετάλλευσης του έργου είτε στο δικαίωμα αυτό σε συνδυασμό με την καταβολή αμοιβής.

Ο Ν. 3669/2008 στο άρ. 11 «Προσφορά που περιλαμβάνει άλλα ανταλλάγματα» ορίζει ότι «*Το σύστημα της προσφοράς που περιλαμβάνει τη μερική ή ολική αυτοχρηματοδότηση με ανταλλάγμα τη λειτουργία ή εκμετάλλευση του έργου ή άλλα τυχόν ανταλλάγματα έναντι της κατασκευής του έργου, εφαρμόζεται όταν ο κύριος του έργου προκειμένου να πραγματοποιήσει την κατασκευή, κρίνει σκόπιμη την παραχώρηση άλλου εργολαβικού ανταλλάγματος εκτός από πλήρη χρηματική καταβολή ή αντιπαροχή ακινήτων. Τέτοια ανταλλάγματα μπορεί να είναι η*

παραχώρηση της χρήσης ή της εκμετάλλευσης του έργου για ορισμένη χρονική περίοδο, η αντιπαροχή γεωργικών ή μεταλλευτικών ή βιομηχανικών προϊόντων ή υπηρεσιών και άλλα». Για την ανάδειξη του αναδόχου εφαρμόζονται ανάλογα οι διατάξεις των παρ. 5 και 6 του άρ. 8 του ίδιου νόμου, οι οποίες ευθέως αφορούν το σύστημα προσφοράς που περιλαμβάνει μελέτη και κατασκευή. Συνεπώς, για την ανάδειξη του αναδόχου λαμβάνονται υπόψη οι οικονομικές προσφορές σε συνδυασμό με την αξιολόγηση των τεχνικών προσφορών, κατ' εξαίρεση προς τον κανόνα του μειοδοτικού συστήματος ανάθεσης ο οποίος ισχύει για τα δημόσια έργα.

Εξάλλου, αντίθετα με την Οδηγία 92/50/ΕΟΚ που δεν ρύθμιζε ούτε όριζε τις συμβάσεις παραχώρησης δημοσίων υπηρεσιών, η ισχύουσα Οδηγία 2004/18/ΕΚ αναφέρει πως οι δημόσιες συμβάσεις υπηρεσιών είναι δημόσιες συμβάσεις, πλην των δημόσιων συμβάσεων έργων ή προμηθειών, που έχουν ως αντικείμενο την παροχή των υπηρεσιών που αναφέρονται στο παράρτημα II της Οδηγίας[8]. Η σύμβαση παραχώρησης υπηρεσιών είναι μια σύμβαση η οποία παρουσιάζει τα ίδια χαρακτηριστικά με μια σύμβαση υπηρεσιών, εκτός από το γεγονός ότι το εργολαβικό αντάλλαγμα συνίσταται είτε αποκλειστικά στο δικαίωμα εκμετάλλευσης της υπηρεσίας είτε στο δικαίωμα αυτό σε συνδυασμό με καταβολή αμοιβής.

Εφόσον οι προαναφερθέντες κανόνες του παράγωγου κοινοτικού δικαίου δεν περιλαμβάνουν ρυθμίσεις για τις συμβάσεις παραχώρησης δημοσίων υπηρεσιών, απομένει αυτές να διέπονται μόνον από τις γενικές διατάξεις του πρωτογενούς ευρωπαϊκού δικαίου σχετικά με την ελευθερία της εγκατάστασης και την ελευθερία της παροχής υπηρεσιών στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πάντως, επισημαίνεται ότι, όπως στην περίπτωση των συμβάσεων παραχώρησης δημοσίων έργων, οι κοινοτικές ρυθμίσεις αφορούν το στάδιο της ανάθεσης και των διαπραγματεύσεων. Αντίθετα, το είδος και το περιεχόμενο της συμφωνίας υπόκεινται στη συμβατική ελευθερία των μερών. Εκτιμάται ότι η Δημόσια Διοίκηση έχει την ελευθερία των συμβάσεων (σε αντίθεση με την ανελεύθερη σχετική άποψη της γερμανικής επιστήμης), παρά το γεγονός ότι αυτή, σε αντιδιαστολή προς τους ιδιώτες, διέπεται πρωτευόντως από την αρχή της νομιμότητας της δράσης της.

Εφόσον δεν υπάρχουν κοινοτικές διατάξεις που να έχουν ρυθμίσει το ζήτημα των συμβάσεων παραχώρησης δημοσίων υπηρεσιών, στο ελληνικό δίκαιο δεν παρατηρείται αντίστοιχη νομοθετική πρόβλεψη που να ρυθμίζει την επιλογή του

αναδόχου και τη σύναψη σύμβασης με αυτόν. Αυτό επικυρώθηκε και με το Π.Δ. 60/2007 το οποίο στο άρθρο 14 ορίζει ότι με την επιφύλαξη της εφαρμογής του άρθρου 5 (ρήτρα αποφυγής διακρίσεων λόγω εθνικότητας σε περίπτωση εκχώρησης ειδικών ή αποκλειστικών δικαιωμάτων για την άσκηση δραστηριότητας δημόσιας υπηρεσίας), οι διατάξεις αυτού του νομοθετήματος δεν εφαρμόζονται στις συμβάσεις παραχώρησης υπηρεσιών.

Η έλλειψη νομοθετικής πρόβλεψης σε κάποιο βαθμό οφείλεται στο γεγονός ότι οι περισσότερες συμβάσεις παραχώρησης, είτε αφορούν παραχώρηση δημοσίων έργων είτε αφορούν παραχώρηση δημοσίων υπηρεσιών, αντιμετωπίζονται ενιαία χωρίς διάκριση ως προς το αντικείμενο. Η παραχώρηση γίνεται σύμφωνα με τη διεθνή πρακτική με σύμβαση αλλά μπορεί να γίνει και με διοικητική πράξη. Οι δραστηριότητες που μπορεί να παραχωρούνται έχουν σχέση με την ύδρευση, την παραγωγή και διανομή ηλεκτρικής ενέργειας, την παροχή μέσων συγκοινωνιών και επικοινωνιών κλπ.

Εξάλλου, επισημαίνεται ότι πριν την εισαγωγή του νομικού πλαισίου για τις ΣΔΙΤ, στη Γαλλία δοκιμάστηκαν εκχωρήσεις δημόσιας υπηρεσίας και παραχωρήσεις, όπως στην περίπτωση του μουσείου Jacquemart - André.

Ειδικότερα, ιδιοκτήτης μίας δεκαπεντάδας από τόπους, το Ινστιτούτο της Γαλλίας υπήρξε το πρώτο το 1990 που πραγματοποίησε εκχωρήσεις υπηρεσίας σε έναν ιδιώτη επιχειρηματία (Culture Espaces). Το Μουσείο Jacquemart - André, στο Παρίσι και οι επαύλεις Kérylos και Ephrussi στην επαρχία έχουν διαδοχικά αποτελέσει το αντικείμενο μίας μεταβίβασης της διαχείρισης. Το 1995 το μουσείο αυτό περιοριζόταν σε 20.000 επισκέπτες ετησίως και δήλωνε ένα έλλειμμα λειτουργίας 458.000 ευρώ. Από την άφιξη του ιδιώτη επιχειρηματία, το ποσοτικό άλμα είναι αξιοσημείωτο: 180.000 έως 240.000 επισκέπτες και οικονομικά δικαιώματα καταβεβλημένα στο Ινστιτούτο κυμαινόμενα μεταξύ των 1370.00 ευρώ και των 150.000 ευρώ ετησίως. Δεν πρόκειται για μία εγκατάλειψη των ευθυνών αλλά για μία κατανομή. Το Κράτος προτιμά να συγκεντρώνεται στη συλλογή και στην αποκατάσταση των έργων^[9].

B. Οι Σ.Δ.Ι.Τ. στη βρετανική έννομη τάξη

Στη διεθνή πρακτική γίνεται εννοιολογική διάκριση μεταξύ των συμβάσεων παραχώρησης και των συμβάσεων σύμπραξης[10].

Ο όρος Σ.Δ.Ι.Τ. εμφανίζεται στα έτη 1970-1980 στην περίπτωση πολεοδομικών δραστηριοτήτων στις Η.Π.Α. πριν να αρχίσει να χρησιμοποιείται στο Ηνωμένο Βασίλειο στα χρόνια του 1990 με ελαφρώς διαφορετικό νόημα. Στις μέρες μας, για την κυβέρνηση της Μεγάλης Βρετανίας, η οποία θεωρείται ως η χώρα προέλευσης των Σ.Δ.Ι.Τ., αυτές αφορούν τρεις υποθέσεις: α) τις θεσμικές συμπράξεις (δημιουργία εταιρειών με κεφάλαια δημόσια και ιδιωτικά), β) τις συμπράξεις στις οποίες οι επιχειρήσεις συμβουλεύουν τα δημόσια νομικά πρόσωπα για την αξιοποίηση των αγαθών τους και γ) τις συμβάσεις «Ιδιωτικών Χρηματοοικονομικών Πρωτοβουλιών – Private Finance Initiative (P.F.I.)», οι οποίες και αποτελούν την κύρια εκδοχή των συμπράξεων. Το 1992 ξεκίνησε να εφαρμόζεται το πρόγραμμα «Ιδιωτικές Χρηματοοικονομικές Πρωτοβουλίες» με σκοπό να ευνοηθεί η επένδυση του ιδιωτικού τομέα στο πλαίσιο συμβάσεων στις οποίες πληρωτές θα ήταν τα δημόσια νομικά πρόσωπα ιδιαίτερα στον τομέα των νοσοκομείων, των σχολείων και των σωφρονιστικών καταστημάτων. Αργότερα, η πλειοψηφία των συγγραφέων και η κυβέρνηση θεωρούν ότι οι συμβάσεις της ιδιωτικής χρηματοοικονομικής πρωτοβουλίας περιλαμβάνουν και τις συμβάσεις τις πιο παλαιές, οι οποίες συνίστανται σε παραχωρήσεις και αποτελούν περίπου το 18% των συμβάσεων της ιδιωτικής χρηματοοικονομικής πρωτοβουλίας που υπογράφηκαν μεταξύ 1992 και 2006[11].

Ως επιτυχής περίπτωση της κατηγορίας των συμβάσεων ιδιωτικής χρηματοοικονομικής πρωτοβουλίας στον πολιτιστικό τομέα θεωρείται η σύμβαση που υπέγραψε ο Δήμος Bournemouth (πόλη άνω των 160.000 κατοίκων)[12]. Αυτή η τριακονταετούς διάρκειας Σ.Δ.Ι.Τ. 34,5 εκατομμυρίων δολαρίων καλύπτει ολόκληρη τη διαδικασία σύλληψης, κατασκευής και χρηματοδότησης μίας νέας κεντρικής βιβλιοθήκης και την ενεργοποίηση μίας λύσης συνιστάμενης σε πληροφορικούς πόρους για τις 12 βιβλιοθήκες του. Όπως σε πολλές περιπτώσεις συμβάσεων «P.F.I.», ο πολιτιστικός εξοπλισμός είναι πολλαπλών χρήσεων με χώρους προς ενοικίαση στο

ισόγειο και στον τέταρτο όροφο, στο τετραώροφο κτίριο της βιβλιοθήκης. Η ζώνη που επιφυλάσσεται στη βιβλιοθήκη, στον πρώτο και στο δεύτερο όροφο, περιλαμβάνει ζώνες αφιερωμένες στη μουσική, στην ενημέρωση, στο δάνειο, στη μελέτη και στην ανάγνωση, στα παιδιά και στους εφήβους. Η κατασκευή εντάσσεται σε ένα ευρύτερο δημοτικό πρόγραμμα αναζωογόνησης του κέντρου της πόλης. Τα εγκαίνια του νέου δημοτικού εξοπλισμού έγιναν στις 28 Ιουνίου 2002 και η βιβλιοθήκη βραβεύθηκε ως το καλύτερο δημόσιο κτίριο σε σχετικό διαγωνισμό το 2003. Για τον ιδιωτικό φορέα ο συνδυασμός της βιβλιοθήκης με την εμπορική χρήση θα του επέτρεπε να αποσβέσει το κόστος της κατασκευής και της συντήρησης του κτιρίου.

Ένα άλλο αξιόλογο εγχείρημα με Σ.Δ.Ι.Τ., σε άλλον ευαίσθητο για το δημόσιο συμφέρον τομέα, εστίασε αργότερα στη Β. Ιρλανδία[13]. Ο στόχος που τέθηκε πλέον είναι να προαχθούν κατασκευές που να συμβάλλουν στη βελτίωση της ευεξίας και της άνεσης των ασθενών, όχι μόνο να φιλοξενούν αρρώστους. Σύμφωνα με αυτήν την προσέγγιση, υποστηρίζεται, χωρίς όμως παράθεση σχετικής τεκμηρίωσης, ότι μελέτες έχουν δείξει ότι οι άνθρωποι αναλαμβάνουν καλύτερα σε καλύτερες κατασκευές. Για παράδειγμα επισημαίνονται τα εξής:

- Η διάρκεια της μετεγχειρητικής ανάρρωσης είναι 20% πιο βραχεία σε ένα κτίριο καλά συλληφθέν και υψηλής ποιότητας στο σχεδιασμό του παρά σε ένα μέτριο κτίριο.
- Η χρήση των μετεγχειρητικών αναλγητικών φαρμάκων από τους ασθενείς είναι ελαττωμένη κατά 15%.
- Αν κανείς θεωρεί την τιμή των φαρμάκων, και το κόστος της διαμονής και των φροντίδων στο νοσοκομείο, αυξάνεται κατά 20% η αποτελεσματικότητα του νοσοκομείου, απλώς μέσα από τις αρετές της ποιότητας της σύλληψης.
- Οι νοσοκομειακές λοιμώξεις, τα ιατρικά σφάλματα, τα ατυχήματα με τους ασθενείς -που οδηγούν σε νομικές επιπλοκές και επομένως σε κόστη-, όλα αυτά μπορούν εξίσου να ελαττωθούν με την ποιότητα της σύλληψης.
- Η πτώση των επιθέσεων εναντίον του προσωπικού μπορεί να φθάσει το 40%.
- Αν πρέπει να προσληφθεί και να διατηρηθεί προσωπικό -πράγμα που δεν είναι ένα

εύκολο καθήκον- είναι πιο εύκολο να προσληφθεί σε ένα περιβάλλον καλής ποιότητας: οι μελέτες δείχνουν μία αύξηση κατά 56% του ηθικού του προσωπικού.

- Ό,τι αφορά τους φυσιολογικούς δείκτες όπως ο καρδιακός ρυθμός, η αρτηριακή πίεση, διαπιστώνεται ότι οι δείκτες της υγείας των ασθενών είναι καλύτεροι σε ένα περιβάλλον που έχει σχεδιαστεί καλά και που στοχεύει στην άνεσή τους παρά σε ένα κλινικό περιβάλλον αμιγές και σκληρό.
- Μία πιο μεγάλη αποτελεσματικότητα του προσωπικού – η αποδοτικότητα στη χρήση των πόρων σε βοήθειες φροντίδας θα ήταν ανώτερη κατά 20%.

Για αυτό δίνεται πλέον έμφαση στην ανάγκη να δημιουργηθούν «περιβάλλοντα αληθινής θεραπείας».

Γ. Οι Σ.Δ.Ι.Τ. στη γαλλική έννομη τάξη

Σε αντίθεση με τη μέθοδο που χρησιμοποιήθηκε στο Ηνωμένο Βασίλειο, στα άλλα κράτη οι Σ.Δ.Ι.Τ. εισήχθησαν με ένα νόμο, ο οποίος και τις προβλέπει και τις ρυθμίζει σε γενικές γραμμές. Αυτή είναι και η περίπτωση του Ν. 3389/2005 στην ελληνική έννομη τάξη, ο οποίος εισήγαγε στην ουσία μία παραλλαγή της αρχετυπικής σύμβασης της παραχώρησης και δεν εφαρμόζεται και στις κατά κυριολεξία συμβάσεις παραχώρησης. Μία από τις πολλές διαφορές μεταξύ των δύο αυτών συμβατικών τύπων είναι ότι οι συμβάσεις παραχώρησης υπόκεινται σε κύρωση με τυπικό νόμο, σε αντιδιαστολή προς τις συμβάσεις Σ.Δ.Ι.Τ. για τις οποίες δεν ακολουθείται μία τέτοια πρακτική.

Λίγο νωρίτερα, στη γαλλική έννομη τάξη το νομοθετικό διάταγμα 2004-559 της 17ης Ιουνίου 2004 θεσμοθέτησε ένα νέο τύπο σύμβασης, τη σύμβαση Σ.Δ.Ι.Τ., ακολουθώντας σε γενικές γραμμές το βρετανικό πρότυπο. Ωστόσο, αυτό που παραλείπεται συνήθως στη βιβλιογραφία είναι ότι η βρετανική πολιτική σε αυτό το

θέμα, δηλαδή της Ιδιωτικής Χρηματοοικονομικής Πρωτοβουλίας στη δεκαετία του 1990, εμπνεόταν από τα γαλλικά μοντέλα της παραχώρησης και της σύμβασης επιχείρησης δημοσίων έργων[14]. Μάλιστα, είναι αξιοσημείωτο ότι το ορόσημο της επιρροής του γαλλικού δικαίου στο βρετανικό είναι η σύμβαση παραχώρησης για τη σήραγγα της Μάγχης.

Οι συμβάσεις Σ.Δ.Ι.Τ. χαρακτηρίζονται ως διοικητικές συμβάσεις. Πρόκειται για μία σφαιρική σύμβαση της οποίας το αντικείμενο στοχεύει να επιτρέψει σε ένα δημόσιο νομικό πρόσωπο (Κράτος, δημόσιο οργανισμό, οργανισμό τοπικής αυτοδιοίκησης) να εμπιστευθεί στον ιδιωτικό τομέα την κατασκευή, τη σύλληψη, τη χρηματοδότηση, τη συντήρηση, τη διατήρηση και την εκμετάλλευση ενός έργου ή ενός εξοπλισμού αναγκαίου στη δημόσια υπηρεσία. Σε αντιστάθμισμα, η δημόσια πληρωμή κατανέμεται μέσα στο χρόνο, πράγμα που σημαίνει ότι αποφεύγεται η πληρωμή της παραγγελίας σε μία δόση και η ανάληψη της προχρηματοδότησης των εργασιών. Η διάρκεια της σύμβασης καθορίζεται στα 5 έτη κατά ελάχιστο όριο.

Οι Σ.Δ.Ι.Τ. στη Γαλλία έχουν συνδυαστεί με διάφορες εκφάνσεις του δημοσίου συμφέροντος, συμπεριλαμβανομένου και του πολιτισμού και του αθλητισμού[15]. Η προσφυγή της Διοίκησης του Ηνωμένου Βασιλείου στις Σ.Δ.Ι.Τ. αφορά την πραγματοποίηση βαρέων πολιτιστικών εξοπλισμών όπως αίθουσες θεαμάτων, θέατρα ή βιβλιοθήκες ενώ στη Γαλλία έχει επιπρόσθετα γίνει απόπειρα επέκτασης και σε παροχή υπηρεσιών διαχείρισης κοινού στα μουσεία ή σε χώρους πολιτισμού. Η περίπτωση του Κάστρου των Βερσαλλιών αποτελεί την πρώτη περίπτωση αποτυχημένης σύμβασης ΣΔΙΤ στη Γαλλία. Το πρώτο πολιτιστικό έργο Σ.Δ.Ι.Τ. είναι η ανοικοδόμηση του θεάτρου του αρχιπελάγους, στο Perpignan. Η υπογραφή της σύμβασης σύμπραξης έγινε το 2008 και η διάρκειά της είναι 32 έτη. Το φυσικό αντικείμενο, το οποίο εγκαινιάστηκε τον Οκτώβριο 2011, είναι προορισμένο να φιλοξενεί φεστιβάλ με διασυνοριακό χαρακτήρα μεταξύ της γαλλικής και της γειτονικής ισπανικής κουλτούρας.

Ένα ακόμα πολιτιστικό έργο Σ.Δ.Ι.Τ. είναι η ανοικοδόμηση του «Εθνικού μουσείου των πολιτισμών της Ευρώπης και της Μεσογείου», στη Μασσαλία. Αυτό αντικαθιστά το εθνικό μουσείο τεχνών και λαϊκών παραδόσεων στο Παρίσι, κλεισμένο από το 2005 με απόφαση του Υπουργείου Πολιτισμού και Επικοινωνίας διότι θεωρήθηκε απροσάρμοστο και απομακρυσμένο από το κέντρο του Παρισιού. Το νέο

μουσείο απαρτίζεται από το κεντρικό κτίριο στην προβλήτα J4, από ένα αρχαίο οχυρό, δηλαδή το Οχυρό του Αγίου Ιωάννη, στην είσοδο του λιμανιού, και από ένα «Κέντρο διατήρησης και πόρων» και βρίσκεται κοντά στο σιδηροδρομικό σταθμό. Το κεντρικό κτίριο έχει αφιερωθεί στην ιδιαίτερη μεσογειακή ποικιλομορφία και πολυπλοκότητα και το οχυρό του Αγίου Ιωάννη είναι ένας κήπος, δηλαδή ένα είδος «μουσείου – περιπάτου» που συνδέεται μέσω γέφυρας με το κεντρικό κτίριο. Το έργο ολοκληρώθηκε το 2012 και έχει αρχίσει να φιλοξενεί προσωρινή έκθεση από τον Ιανουάριο 2013 ενώ τα εγκαίνια έχουν προσδιοριστεί για την άνοιξη 2013, έτος κατά το οποίο η πόλη που ίδρυσαν οι Αρχαίοι Έλληνες είναι η Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης. Είναι αξιοσημείωτο ότι αυτό το ιστορικό μνημείο, με τα πρώτα του στοιχεία να χρονολογούνται από το 12ο αιώνα, αφού ήταν κλεισμένο για το κοινό εδώ και αιώνες, γίνεται πλέον ένας τόπος περιπάτου με ελεύθερη την είσοδο, πράγμα δηλωτικό της δυναμικής (θετικής) προσέγγισης της θεμελιώδους αρχής της αειφορίας για τα μνημεία, τα οποία δεν συνιστάται κατ' αρχάς απλώς να αντιμετωπίζονται στατικά (αρνητικά), δηλαδή με τη διασφάλιση της μη φθοράς και καταστροφής τους.

Εξάλλου, οι Σ.Δ.Ι.Τ. παραδοσιακά δεν είχαν καμία σχέση με την πυρηνική ενέργεια, παρά το γεγονός ότι αυτή η μορφή ενέργειας είναι τυπική για τη γαλλική οικονομία. Ωστόσο, αυτό πλέον αλλάζει μέσα από τη χρησιμοποίηση του μοντέλου της σύμβασης Σ.Δ.Ι.Τ. στην κοινότητα της Flamanville, στην περιοχή της Μάγχης, κοντά στο Χερβούργο. Πρόκειται για ένα εγχείρημα κατά το οποίο η γαλλική επιχείρηση ηλεκτροπαραγωγής EDF έχει προβλέψει την κατασκευή μίας κεφαλής, της σειράς EPR, στον τόπο του σταθμού της Flamanville για ενεργοποίηση που προβλέφθηκε αρχικά για το 2012 αλλά μετά για το 2016. Η τοποθέτηση στην ακροθαλασσιά είναι πιο ευνοϊκή από εκείνη στην άκρη ενός ποταμού από θερμοδυναμική σκοπιά (κρύα πηγή πιο σπουδαία και ελαχιστοποίηση του αντίκτυπου ενός ενδεχόμενου νέου καύσωνα). Ωστόσο, οι συνειρμοί από το πρόσφατο ατύχημα στην Ιαπωνία, ως συνέπεια του τσουνάμι της 11ης Μαρτίου 2011 είναι αναπόφευκτοι. Οι περισσότερες χώρες που έχουν πυρηνικούς σταθμούς σε παράλια και κοντά σε σειсмоγενείς ζώνες διαπράττουν το ίδιο σφάλμα, δημιουργούν συγκροτήματα πολλών σταθμών (6 στη Φουκουσίμα 1) «εξασφαλίζοντας» ότι αν συμβεί κάτι, αυτό θα επηρεάσει το σύνολο των εγκαταστάσεων. Στην περίπτωση του ατυχήματος στη Φουκουσίμα, η διαρροή ενός σταθμού δεν επέτρεπε στο προσωπικό να επέμβει στο διπλανό σταθμό και ούτω καθ' εξής. Ουσιαστικά το όλο θέμα ασφάλειας παράκτιων πυρηνικών σταθμών έχει μείνει

στην άκρη ως «στατιστικά απίθανο» να επαναληφθεί σύντομα...[\[16\]](#).

Κατά τα λοιπά, διευκρινίζεται ότι το ευρωπαϊκό σχέδιο EPR (Ευρωπαϊκός Συμπιεσμένος Αντιδραστήρας) αποτελεί το αποτέλεσμα πολυετών μελετών γαλλογερμανικής σύλληψης ενόψει της κατασκευής των μελλοντικών σταθμών που συνίστανται σε αντιδραστήρες συμπιεσμένου ύδατος. Το μοντέλο που προέκυψε, αξιοποιώντας την εμπειρία σχεδιασμού και εκμετάλλευσης πάνω από μία τριακονταετία στη Γαλλία και στη Γερμανία, θεωρείται ότι έχει αξιοπαρατήρητες επιδόσεις οικονομίας και ασφάλειας. Οι πολέμιοι της δημιουργίας του αντιδραστήρα «Flamanville 3» διαβεβαιώνουν ότι υπάρχει μία υπερέπαρκα στη Γαλλία και η κατασκευή του αντιδραστήρα αυτού δεν θα ήταν συνεπώς αναγκαία.

Δ. Φιλοσοφική και δικαιοϊκή προσέγγιση της πυρηνικής ενέργειας

Στην αρχαία Ελλάδα ο Αναξαγόρας (500 - 428 π.Χ.) εκφράζει την πρώτη ατομική θεωρία διατυπώνοντας την άποψη ότι η ύλη μπορεί να διαιρείται επ' άπειρον, συνεπώς δεν υπάρχει ελάχιστο κομμάτι της. Η ίδια άποψη διατυπώθηκε και από το Δημόκριτο την ίδια εποχή περίπου. Αιώνες αργότερα, η συγκεκριμένη ελληνική σκέψη μετατρέπεται σε μαζικό φονικό όπλο. Στις 6 Αυγούστου 1945 πέφτει η πρώτη ατομική βόμβα στη Χιροσίμα. Ενώ λοιπόν για τους μηχανικούς φιλοσόφους του 17ου και 18ου αιώνα, σαν το Φραγκίσκο Βάκωνα, ίσχυε ότι ο Θεός στην αρχή δημιούργησε την ύλη σε μεγέθη και σχήματα έτσι ώστε να συμβάλουν καλύτερα για το σκοπό που τα έπλασε, για τους αρχαίους Έλληνες αυτά ήταν ήδη ξεπερασμένα καθώς τότε θεμελιώθηκαν οι επιστήμες της Αστρονομίας, της Φυσικής, της Ιατρικής, των Μαθηματικών και της «ιερής» Αρχιτεκτονικής[\[17\]](#). Στο πλαίσιο αυτής της αναζήτησης της αλήθειας, προέκυψε και η ενασχόληση με το μαθηματικό φαινόμενο της «αναλογίας». Διευκρινίζεται ότι στην αρχαία ελληνική γλώσσα η δόκιμη λέξη είναι αυτή και όχι ο μεταγενέστερος τύπος «αναλογικότητα» που χρησιμοποιείται κυρίως σήμερα στην ελληνική γλώσσα και προφανώς αποτελεί μετάφραση από τα γερμανικά καθώς η αρχή της αναλογικότητας, με τη μορφή που σήμερα γίνεται αντιληπτή, προέρχεται από το γερμανικό αστυνομικό δίκαιο.

Η αρχική μελέτη του «λόγου», νοούμενου ως της συμμετρίας μεταξύ μεγεθών, αποδίδεται σε δύο Έλληνες φιλοσόφους, στην περιοχή του Αιγαίου Πελάγους, το Θαλή το Μιλήσιο και τον πατέρα της μαθηματικής επιστήμης Πυθαγόρα το Σάμιο. Η αναλογία στη διεθνή βιβλιογραφία είθισται να συμβολίζεται με το διασημότερο ίσως σχέδιο του Λεονάρντο Ντα Βίντσι, τον άνθρωπο, όπως περιγράφεται από το Ρωμαίο αρχιτέκτονα Βιτρούβιο. Η αρχή της αναλογικότητας αποτελεί σήμερα μία δυναμική θεμελιώδη αρχή του δικαίου, η οποία από μη ρητά (υπόρρητα) διατυπωμένη αρχή «προήχθη» σε ρητά διατυπωμένη στο άρ. 25 παρ. 1δ' του ελληνικού Συντάγματος. Με την αναθεώρηση του 2001, προστέθηκε όσον αφορά τα δικαιώματα του ανθρώπου ως ατόμου και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου ότι *«Οι κάθε είδους περιορισμοί που μπορούν κατά το Σύνταγμα να επιβληθούν στα δικαιώματα αυτά πρέπει να προβλέπονται είτε απευθείας από το Σύνταγμα είτε από το νόμο, εφόσον υπάρχει επιφύλαξη υπέρ αυτού και να σέβονται την αρχή της αναλογικότητας»*.

Εκτιμάται ως ορθότερη για τον αναλογισμό, δηλαδή την εφαρμογή της αναλογικότητας, και επομένως και για τον έλεγχο της τήρησης της αρχής αυτής, η θεώρηση κατά την οποία ο περιορισμός ενός συνταγματικού δικαιώματος, συνιστάμενος στο μέσο επίτευξης του δημοσίου σκοπού, πρέπει να είναι σύμφυτος καθώς και σύμμετρος με το προς περιορισμό δικαίωμα^[18]. Αυτή η ερευνητική και ερμηνευτική μας προσέγγιση συμπίπτει κατ' αρχάς, αν και με διαφορετική ορολογία, με εκείνη της νομολογίας του ελληνικού Συμβουλίου της Επικρατείας, και ως προς τα κριτήρια και ως προς το σύνολο των κριτηρίων. Το μόνο που θα μπορούσε να θεωρηθεί ως αποκλίνον είναι ότι το δικαστήριο χρησιμοποιεί για καθένα από τα δύο κριτήρια το επίρρημα «προφανώς»^[19].

Με βάση τα παραπάνω, εκτιμάται ότι η πυρηνική ενέργεια είναι «αντισυμβατική», συνιστάμενη στην τεχνική επέμβαση της ανθρωπότητας πέρα από τα συμβατικά όρια του φυσικού κόσμου, μέσα από τη σχάση του πυρήνα, συνεπώς αποτελεί όντως την κατ' εξοχήν περίπτωση της κατά κυριολεξία «ενέργειας» εφόσον δεν ενυπάρχει αυτούσια στη φύση αλλά εν δυνάμει. Υπερβαίνει την αναλογία, τείνοντας προς το διηνεκές άπειρον, και δη σε αντιδιαστολή προς τις μορφές της ανανεώσιμης ενέργειας, που και αυτή είναι απεριόριστη. Η αναλογία περιστρέφεται γύρω από το μέτρο ενώ η ατομική ενέργεια είναι προορισμένη για το άπειρον.

Ε. Βερν και επιστημονισμός

Ο Ιούλιος Βερν, γεννημένος στις 8 Φεβρουαρίου 1828 στη Νάντη, αξιοποίησε την κουλτούρα και τις μυστηριώδεις γνώσεις των αρχαίων λαών[20]. Η γραφή και τα νοήματα των κειμένων του ήταν αρκετά προηγμένα για την εποχή του, ωστόσο ήταν και ιδιαιτέρως ελκυστικά, γεγονός που είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία ενός τεράστιου ρεύματος αναγνωστών στη Γαλλία, στην Ευρώπη αλλά και σε ολόκληρο τον κόσμο. Πολύ αργότερα του απονέμεται ένας δίκαιος τίτλος, που τον καθιστά έναν από τους σοβαρότερους θεμελιωτές της σύγχρονης επιστημονικής φαντασίας.

Ειδικότερα, στο 19ο αιώνα αναδύθηκε μία νέα φιλοσοφία, ο θετικισμός, του οποίου τις βάσεις είχε θέσει ο Auguste Comte[21]. Ο θετικισμός, στηριγμένος στην πειραματική μέθοδο για την ανακάλυψη της αλήθειας, ανέπτυξε τον επιστημονισμό, φιλοσοφική τάση που χαρακτηριζόταν από την υπέρμετρη εμπιστοσύνη στις δυνατότητες της επιστήμης. Αυτή η εμπιστοσύνη εμπυχώνει τα μυθιστορήματα επιστημονικής φαντασίας του Βερν. Ωστόσο, ενώ η φιλοσοφία του επιστημονισμού αρκείται σε αόριστες ελπίδες, η πρακτική φαντασία του Βερν ήξερε να προσδώσει σε αυτές τις ελπίδες μία συγκεκριμένη μορφή. Ένα μυθιστόρημα του Villiers de l'Isle-Adam, *Η μελλοντική Εύα*, πηγαίνει ακόμη πιο μακριά στην κατεύθυνση της πρόβλεψης. Από τότε που οι προβλέψεις τους εν μέρει επαληθεύτηκαν, η λογοτεχνική τους πλευρά, τουλάχιστον αυτή του Βερν, βελτιώθηκε αισθητά.

Στο μυθιστόρημα «20.000 λέυγες υπό τη θάλασσα» ο διάσημος μυθιστοριογράφος αναφέρεται στο Ναυτίλο. Πρόκειται για το ηλεκτροκίνητο υποβρύχιο του Κάπτεν Νέμο, που παραπέμπει στα σημερινά πυρηνικά υποβρύχια. Την εποχή εκείνη, το 1870, οι ΗΠΑ, η Γαλλία και η Ισπανία είχαν δημιουργήσει υποτυπώδη υποβρύχια με περιορισμένη αυτονομία, εκείνο όμως που περιέγραφε ο Βερν ήταν πέρα από κάθε φαντασία. Το 1954 οι ΗΠΑ κατασκεύασαν το πρώτο πυρηνοκίνητο υποβρύχιο, το οποίο ονόμασαν προς τιμήν του Βερν «Ναυτίλο». Πρόκειται για μία έξυπνη κίνηση που αναδεικνύει την πρωτοπορία του Βερν αλλά και της ατομικής ενέργειας στον πόλεμο και στην ειρήνη. Βέβαια, ο συγγραφέας δεν έκανε λόγο για πυρηνική ενέργεια ως προς την ναυτιλία, μπορούν να ισχυριστούν οι πολέμιοι αυτού του είδους ενέργειας το οποίο είναι εμβληματικό για νικητές (Γαλλία, Η.Π.Α.) και

ηττημένους του Β' Παγκοσμίου Πολέμου (Ιαπωνία).

Στη νουβέλα του «Στον ΧΧΙΧο αιώνα», ο Βερν έκανε τους αναγνώστες του να ζήσουν την ημέρα ενός δημοσιογράφου το 2889. Αυτός αλληλογραφεί από τη μία πλευρά και την άλλη του Ατλαντικού χάρη σε ένα «φωνοτηλέφωνο» («rhoneotéléphone»). Ενώ η πρόβλεψη η φανταστική βασίζεται σε επιστημονικά δεδομένα, φέρει το όνομα επιστημονικής φαντασίας. Μία εκατονταετία αργότερα, η μέθοδος την οποία φαντάστηκε ο Βερν είναι δοκιμασμένη: ονομάζεται τηλεδιάσκεψη. Ωστόσο, ο αφελής Βερν δεν είναι ικανός να προβλέψει τους κινδύνους των εφευρέσεών του: δεν φαντάζεται ότι η «εφημερίδα με ομιλία μεταδιδόμενη με τηλέφωνο» μπορούσε να γίνει ένα όπλο. Ο Pierre Pelot καθιστά αυτό θέμα του έργου του «Τα Πόδια στο κεφάλι» (1982): το 2006, ένας μικροσκοπικός τηλεοπτικός δέκτης εμφυτευμένος στον εγκέφαλο του υπαγορεύει τις διαταγές του[22].

Εξάλλου, είναι αξιοσημείωτο ότι οι επιστημονικές ανακαλύψεις σε συνδυασμό με τις γεωγραφικές εξερευνήσεις του 19ου αιώνα ευνόησαν την εικόνα του ινδάλαματος «ερευνητού», που ιδιαίτερα καλλιεργήθηκε στη φιλολογία. Έτσι, όπως τα βιβλία του Βερν γαλούχησαν πολλές γενιές, κατά τον ίδιο τρόπο τα έργα του ιατρού Αρθούρου Κόναν Ντόουλ με ήρωα το Σέρλοκ Χολμς σκιαγράφησαν τον ιδανικό αστυνομικό, που με το φακό στο χέρι ψάχνει γονατιστός στον τόπο του εγκλήματος για να ανακαλύψει τα ίχνη του, που θα ελέγξει και θα αναλύσει ύστερα με την τετράγωνη λογική του, για να βρει μέσα από τους καπνούς της πίπας του τις τόσο απλές λύσεις των από πρώτη άποψη περίπλοκων προβλημάτων του. Μάλιστα, θεωρείται ότι η επιτυχία του Χολμς που δεν άργησε να βρει μιμητές και ήρωες ανταγωνιστές του, με χαρακτηριστικότερη φιγούρα στη γαλλόφωνη λογοτεχνία το διάσημο Επιθεωρητή Μαιγκρέ του Ζωρζ Σιμενόν ο οποίος στοχεύει να αντικατοπτρίσει με απόλυτο τρόπο τα δεδομένα του πραγματικού χωρίς να τα εξωραΐσει ή να τα επιδεινώσει[23], καλλιέργησε το ψυχολογικό εκείνο κλίμα, που πολλές φορές είναι απαραίτητο για την υλοποίηση της επιστημονικής προόδου. Αυτό το κλίμα συνέβαλε στη δημιουργία του ιδιαίτερου κλάδου της ανακριτικής επιστήμης[24], η οποία εξαίρει τη σπουδαιότητα του ρόλου του τακτικού ανακριτή.

ΣΤ. Η επιρροή της γαλλικής λογοτεχνίας του 19ου αιώνα στη γαλλική τεχνική

νομοθεσία

Σημαντική για τη γαλλική, και για την ευρύτερη, τεχνική νομοθεσία υπήρξε η συμβολή του Βίκτωρος Ουγκώ. Ο Γάλλος λογοτέχνης (1802-1885) ασχολήθηκε και με την πολιτική, μεταλλασσόμενος βαθμιαία από φιλομοναρχικό συντηρητικό σε ριζοσπάστη δημοκρατικό. Στο πνεύμα του, οι φιλοβασιλικές χρονιές του και η επαναστατική ωριμότητα απαντούν οι μεν τη δε: η αντίθεση αυτών των δύο πόλων δημιουργεί το κίνημα το ίδιο της ιστορίας[25]. Θεωρείται ο πιο σημαντικός εκπρόσωπος του ρομαντισμού, ο οποίος γεννήθηκε στη Γαλλία. Κατά την εποχή του κινήματος, στενοί δεσμοί ενώνουν τους συγγραφείς και τους ποιητές με τους καλλιτέχνες που εμπνέονται από το ίδιο ιδεώδες. Οι καλές τέχνες, όπως η ζωγραφική και η μουσική, προάγονται μέσα από το ρομαντισμό[26]. Αυτό το κρατούν λογοτεχνικό ρεύμα της εποχής οδηγεί σε μία πρώτη αποκατάσταση του Μεσαίωνα, ενώ οι συγγραφείς αυτής της σχολής δεν διστάζουν πια να καταστήσουν ορισμένα μνημεία ως το πλαίσιο, και μερικές φορές ακόμη και ως το κύριο θέμα, των μυθιστορημάτων τους. Αυτή είναι η περίπτωση, κυρίως, του Ουγκώ στο κλασικό του έργο «Η Παναγία των Παρισίων». Ήλλωστε, ο ίδιος σφραγίζει την έλευση μίας αυθεντικής πολιτικής για την υπεράσπιση της κληρονομιάς σε ένα φημισμένο άρθρο, του 1832, στο περιοδικό «Επιθεώρηση των Δύο Κόσμων», με τον τίτλο «Πόλεμος σε όσους κατεδαφίζουν». Σε αυτό το δημοσίευμα αναφέρεται ότι υπάρχουν δύο πράγματα σε ένα κτίριο, η χρήση του και το κάλλος του. Η χρήση του ανήκει στον ιδιοκτήτη, το κάλλος σε ολόκληρο τον κόσμο. Επομένως, υπερβαίνει ο ιδιοκτήτης το δικαίωμά του με το να καταστρέφει το κτίριο. Η φιλοσοφία της προστασίας της κληρονομιάς, και ιδιαίτερα της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, σαφώς απορρέει από αυτό το κείμενο. Αυτή θα επιτρέψει να δοθεί στην πολιτική της κληρονομιάς ένα δημοκρατικό θεμέλιο το οποίο είχαν συγκεχυμένα διαβλέψει οι επαναστάτες. Στο πλευρό του Ουγκώ, άλλοι συγγραφείς, όχι λιγότερο διάσημοι, συμβάλλουν στο κίνημα ανάπτυξης της ιδέας της κληρονομιάς όπως ο Σατωβριάνδος στο έργο του «Το πνεύμα του χριστιανισμού» (1802) και ο Προσπέρ Μεριμέ (1803-1870), στο έργο του «Σημειώσεις ενός Ταξιδιού στη Νότια Γαλλία» (1835) και «Σημειώσεις ενός Ταξιδιού στη Δύση της Γαλλίας» (1836). Ορισμένες εφημερίδες εγγράφονται στο ίδιο κίνημα, όπως η «Le Globe» ή η «La France littéraire»[27].

Ο Μεριμέ, ρεαλιστής συγγραφέας αν και μέλος μίας γενεάς ρομαντικών λογοτεχνών, οφείλει στους γονείς του τάσεις προς το Βολταίρο όπως και την έφεση για τα γράμματα και τις τέχνες. Διδάσκεται τις ανθρωπιστικές επιστήμες και μελετά το δίκαιο και γίνεται ο κύριος εκπρόσωπος του είδους της νουβέλας. Διορισμένος το 1834 γενικός επιθεωρητής των ιστορικών μνημείων, διατρέχει όλη τη Γαλλία στις περιοδείες του. Ταξιδεύει επίσης στο εξωτερικό (Αγγλία, Ισπανία, Ιταλία, Ελλάδα, Ανατολή). Οι εντυπώσεις του και η τεκμηρίωση που συλλέγει επιτόπου τροφοδοτούν την αλληλογραφία του, έργα εμβάθυνσης και νέες αφηγήσεις[28].

Ειδικότερα, η πρώτη σημαντική πράξη του γαλλικού κράτους, από το 1830, για την προστασία των μνημείων συνίσταται στη δημιουργία μίας θέσης γενικού επιθεωρητή των ιστορικών μνημείων, ο οποίος ήταν επιφορτισμένος να ταυτοποιεί τα μνημεία προς συντήρηση και να δίνει αιτιολογημένη γνώμη σχετικά με τη σκοπιμότητα των εργασιών συντήρησης και αποκατάστασης προς ανάληψη στα μνημεία του Κράτους. Ο δεύτερος που διατέλεσε γενικός επιθεωρητής ήταν ο Μεριμέ, αντικληρικός οπαδός του Βολταίρου ο οποίος ρίχνει στην κληρονομιά, ιδίως τη θρησκευτική, ένα επιστημονικό βλέμμα, απογυμνωμένο από συναισθηματισμό, που ανανεώνει την προσέγγιση της κληρονομιάς κατά την εποχή εκείνη. Του αποδίδεται μεταξύ άλλων η διάσωση του κτιρίου του Κλυνύ (στο Παρίσι), και η ανακάλυψη του υφαντουργικού έργου «Η Κυρία και ο Μονόκερως» στο Κάστρο του Boussac[29]. Το έργο αυτό αποτελεί σήμερα το σημαντικότερο αξιοθέατο στο Μουσείο του Μεσαίωνα, δηλαδή στο κτίριο του Κλυνύ.

Z. Η επιρροή του Μαλρώ στη γαλλική τεχνική και πολιτιστική νομοθεσία

Ο Αντρέ Μαλρώ (1901-1976), ο οποίος φοίτησε στη Σχολή των ανατολικών γλωσσών και είχε από νωρίς πάθος για την αρχαιολογία, υπήρξε ιδεολόγος που πήρε μέρος στον Εμφύλιο της Ισπανίας και ήταν ο διοικητής της διάσημης ταξιαρχίας «Αλσατία Λωρραίνη» κατά την απελευθέρωση του γαλλικού εδάφους στο Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.

Η Πέμπτη Δημοκρατία, υπό την επιρροή του Μαλρώ, δίνει ένα μείζονα ρόλο στο Κράτος ως προς τις πολιτιστικές υποθέσεις και κυρίως ορίζει για πρώτη φορά ένα σύνολο δόγματος προκειμένου για την πολιτιστική πολιτική, το οποίο συνοψίζεται στο διάταγμα της 24ης Ιουλίου 1959. Με αυτό το διάταγμα καθορίζεται η αποστολή του τότε γεννημένου υπουργείου των Πολιτιστικών Υποθέσεων το οποίο είχε επικεφαλής το Μαλρώ^[30], αν και υπήρχε παλαιότερα, σχεδόν ένα αιώνα πριν, το υπουργείο Παιδείας και Καλών Τεχνών, αρμόδιο και για την πολιτιστική πολιτική. Η αποστολή που ανατίθεται στο αυτοτελές για τον πολιτισμό υπουργείο, σύμφωνα με το διάταγμα αυτό, είναι *«να καταστήσει προσιτά τα κεφαλαιώδη έργα της ανθρωπότητας, και κατ' αρχήν της Γαλλίας, στο πιο μεγάλο δυνατό αριθμό Γάλλων· να διασφαλίσει το πιο ευρύ ακροατήριο στην πολιτιστική μας κληρονομιά και να ευνοήσει τη δημιουργία των έργων τέχνης και του πνεύματος που την εμπλουτίζουν»*.

Επισημαίνεται ότι στη Γαλλία η νομική καθιέρωση της προστασίας της κληρονομιάς υπήρξε βαθμιαία. Σημαδεύτηκε πάντως από δύο καθοριστικούς σταθμούς, με πρώτο το νόμο της 30ης Μαρτίου 1897, ο οποίος επέτρεπε τον αυταρχικό χαρακτηρισμό των αγαθών που ανήκαν στα δημόσια νομικά πρόσωπα και στις «fabriques» (που ήταν ένα είδος ενοριακών σωματείων που διαχειρίζονταν τα εκκλησιαστικά αγαθά των αντίστοιχων ενοριών) τα οποία παρουσίαζαν ένα εθνικό ενδιαφέρον. Τα ιδιωτικά κτίρια δεν μπορούσαν να χαρακτηριστούν παρά με τη συμφωνία του ιδιοκτήτη τους. Σε περίπτωση ασυμφωνίας, το Συμβούλιο της Επικρατείας μπορούσε να αποφασίσει την απαλλοτρίωση, που αποτελούσε το ύστατο και αναγκαστικό μέσο.

Ο επόμενος κορυφαίος σταθμός υπήρξε ο νόμος της 31ης Δεκεμβρίου 1913 ο οποίος θεσμοποιεί το σύγχρονο καθεστώς των «ιστορικών μνημείων». Το δυναμικό αυτού του νόμου έχει ενσωματωθεί, από το 2004, στον Κώδικα της Κληρονομιάς, στα άρθρα L. 621-1 επ.

Στο μεταξύ, η καθιέρωση των πολιτιστικών δραστηριοτήτων ως δραστηριοτήτων δημόσιας υπηρεσίας είχε υπάρξει νομολογιακή. Ο δικαστής καθιέρωσε την έννοια της πολιτιστικής δημόσιας υπηρεσίας μέσω πολλών σταθμών ενώ αρχικά αρνήθηκε αυτό το χαρακτηρισμό. Ειδικότερα το 1916, επιληφθέν το Συμβούλιο της Επικρατείας μίας υποθέσεως ανεκπλήρωτης υπόσχεσης για παραχώρηση μίας τοποθεσίας για την κατασκευή ενός Μεγάρου Φιλαρμονικής,

απέρριψε την αρμοδιότητά του με το αιτιολογικό ότι το μέγαρο για το οποίο πρόκειται δεν ήταν προορισμένο να διασφαλίσει μία δημόσια υπηρεσία ούτε να παρέχει ένα αντικείμενο δημόσιας ωφέλειας[31].

Σε συνέχεια του προαναφερθέντος νόμου για τα ιστορικά μνημεία, υπήρξαν νέα βήματα καθιέρωσης της προστασίας της κληρονομιάς, μεταξύ των οποίων ο νόμος 903 της 4ης Αυγούστου 1962, επονομαζόμενος νόμος Μαλρώ, ο οποίος τότε ήταν υπουργός Πολιτιστικών Υποθέσεων. Επισημαίνεται ότι η συνάντηση του Μαλρώ με το στρατηγό Ντε Γκωλ το 1945 υπήρξε για το Μαλρώ ένα αποφασιστικό γεγονός. Από τότε προσδέθηκε στον «ήρωά» του τόσο στις στιγμές της αδυναμίας όσο και στην άσκηση της εξουσίας. Η αμοιβαία εκτίμηση η οποία συνέδεε τους δύο άνδρες επέτρεψε στο Μαλρώ, με την προαναφερθείσα υπουργική του ιδιότητα, να λάβει σπουδαίες αποφάσεις, δηλαδή για τη δημιουργία οίκων πολιτισμού, την προαγωγή της σύγχρονης ζωγραφικής, τα οπτικοακουστικά, τον καθαρισμό των μνημείων ο οποίος ξανάνιωσε το πρόσωπο του Παρισιού[32].

Ο νόμος Μαλρώ, σχετικά με τους «προστατευόμενους τομείς», συμπληρώνει τη νομοθεσία σχετικά με την προστασία της ιστορικής και αισθητικής κληρονομιάς της Γαλλίας[33]. Ο νόμος αυτός είχε διπλό στόχο, πρώτον να προστατεύσει τις παλαιές συνοικίες τερματίζοντας τις καταστροφές της πολιτικής της αστικής ανακαίνισης των ετών πενήντα. Αυτό μεθοδεύτηκε με τη δημιουργία των «προστατευόμενων τομέων», όπως μετέπειτα στην ελληνική έννομη τάξη οι παραδοσιακοί οικισμοί κατά το Γ.Ο.Κ. με προεδρικό διάταγμα, ενώ με την κοινή υπουργική απόφαση με την οποία δημιουργείται ένας προστατευόμενος τομέας αρχίζει η επεξεργασία του απαιτούμενου σχετικού «Σχεδίου Προστασίας και Αξιοποίησης» («PSMV»). Δεύτερον, ο νόμος στόχευε να διασφαλίσει την αξιοποίηση των παλαιών συνοικιών σε μία οπτική οικονομικής και κοινωνικής αναζωογόνησης των αστικών κέντρων, συχνά αφημένων στην εγκατάλειψη, με το επιχειρησιακό εργαλείο της αποκατάστασης των ακινήτων.

Η τεχνική της αποκατάστασης των ακινήτων επινοήθηκε από αυτό το νομοθετικό κείμενο ως μία λύση εναλλακτική έναντι της διαδικασίας της αστικής ανακαίνισης η οποία στην προηγούμενη περίοδο είχε λάβει τη μορφή της απαλλοτρίωσης, της καθαίρεσης και της ανακατασκευής αφότου είχαν μετακινηθεί οι κάτοικοι και οι δραστηριότητες. Αυτό το νέο εργαλείο επιχειρησιακής πολεοδομίας είναι ταυτόχρονα υποκινητικό και καταναγκαστικό, για να διευθύνει καλύτερα τις

λειτουργίες σχεδιασμού αυτών των συνοικιών. Δεν ξεδιπλώνει τα αποτελέσματά του, ιδίως φορολογικά, παρά στο εσωτερικό προβλεπόμενων για αυτό το σκοπό χώρων που μπορεί να είναι είτε «προστατευόμενοι τομείς» είτε ζώνες δημιουργημένες ειδικά για να υποδεχθούν τέτοιες λειτουργίες, δηλαδή «περίμετροι ακίνητης αποκατάστασης» (PRI) [\[34\]](#).

Η ιστορία αυτών των περιμέτρων υπήρξε χαώδης, και οι νομοθετικές και οι κανονιστικές διατάξεις που τις αφορούσαν εξελίχθηκαν με ένα τρόπο ιδιαίτερα άτακτο. Μετά από μία περίοδο επέκτασης αυτού του μηχανισμού ταυτοποίησης της κληρονομιάς, που προκάλεσε ορισμένες καταχρήσεις, προέκυψε μία υποχώρηση. Το καταληκτικό σημείο αυτής της εξέλιξης βρίσκεται στο νομοθετικό διάταγμα της 8ης Δεκεμβρίου 2005, σχετικά με την οικοδομική άδεια και τις πολεοδομικές άδειες. που θέτει τέρμα στο πείραμα των περιμέτρων, χωρίς να θέσει ζήτημα για το καθεστώς της ακίνητης αποκατάστασης. Αυτή η μεταρρύθμιση, που προέβλεπε ως σημείο έναρξης εφαρμογής της το αργότερο την 1η Ιουλίου 2007, καταργεί από τον Κώδικα Πολεοδομίας την έννοια της περιμέτρου. Πλέον, είναι λοιπόν δυνατό να προσφεύγει κανείς στην τεχνική της αποκατάστασης ακινήτου χωρίς να δημιουργείται προηγουμένως μία περίμετρος. Αρκεί να διαπιστώνεται ότι οι εργασίες έχουν προβλεφθεί από ένα «Σχέδιο Προστασίας και Αξιοποίησης» («PSMV») ή να δηλώνονται ως δημόσιας ωφέλειας σε συμμόρφωση με τους κανόνες των νέων άρθρων L 313-4 και επ. του Κώδικα πολεοδομίας, στη διατύπωσή τους που προήλθε από το νομοθετικό διάταγμα της 8ης Δεκεμβρίου 2005 [\[35\]](#).

Εξάλλου, ο νόμος Μαλρώ επιτρέπει στους ιδιοκτήτες των παλαιών ακινήτων τα οποία έχουν αποτελέσει το αντικείμενο μίας πλήρους αποκατάστασης και έχουν δοθεί σε ενοικίαση, να μειωθεί από το σφαιρικό τους εισόδημα το έλλειμμα γης το οποίο απορρέει από τις εργασίες αποκατάστασης. Με αυτή τη φοροαπαλλαγή, όλες οι δαπάνες οι αναγκαίες για την αποκατάσταση εκπίπτουν από το σφαιρικό εισόδημα χωρίς ανώτατο όριο χρηματικού ποσού. Το αγαθό πρέπει να είναι εκμισθωμένο κατά τη διάρκεια 6 ετών και να είναι τοποθετημένο εντός της ζώνης που βρίσκεται στο πλαίσιο του νόμου Μαλρώ. Από την 1η Ιανουαρίου 2009, αυτό το φορολογικό πλεονέκτημα δεν μπορεί πλέον να αποκτηθεί για τους κατ' εξοχήν καταστροφείς προϋπολογισμών οι οποίοι είναι οι εργασίες καθαίρεσης, ανακατασκευής ή επέκτασης. Δεν αφορά πλέον παρά τα ασφάλιστρα, τις εργασίες συντήρησης, τους τοπικούς φόρους. Τα επίμαχα ποσά είναι πλέον πολύ πιο μέτρια.

Εξάλλου, τα εθνικά πλούτη που κείτονταν στο γαλλικό έδαφος έχουν αρχικά αποτελέσει αντικείμενο απογραφής λόγω της πρωτοβουλίας ερασιτεχνών, αναμεταδόθηκαν στη συνέχεια από εταιρείες λογίων, πριν το κράτος αναγνωρίσει το γενικό ενδιαφέρον για αυτό το έργο και αναλάβει αυτό το βάρος με στόχους ολοένα και πιο φιλόδοξους. Οι πρώτες κρατικές προσπάθειες σημειώθηκαν κατά τη Γαλλική Επανάσταση αλλά πρέπει να περιμένει κανείς μέχρι τη Μοναρχία του Ιουλίου οπότε ο υπουργός François Guizot θεσμοποίησε την προστασία ως την απογραφή της γαλλικής μνημειακής κληρονομιάς. Με υπουργική πράξη της 18ης Ιουλίου 1834 η Επιτροπή για την έρευνα και τη δημοσίευση των ανέκδοτων τεκμηρίων σχετικών με την ιστορία της Γαλλίας (σημερινή Επιτροπή ιστορικών και επιστημονικών εργασιών), ανέλαβε την αποστολή της δημιουργίας ενός πλήρους καταλόγου, περιγραφικού και αιτιολογημένου, των μνημείων όλων των ειδών και όλων των εποχών που έχουν υπάρξει ή υπάρχουν ακόμη στο γαλλικό έδαφος.

Ο Μαλρώ εξέλαβε τη Γενική απογραφή μνημείων και καλλιτεχνικών πλούτων της Γαλλίας ως έναν αυτοσκοπό, με την έννοια *«μίας περιπέτειας του πνεύματος... που συνίσταται σε έναν περίγυρο καθαρής επιστημονικής έρευνας, που αποκλείει κάθε ανησυχία διοικητικής ή φορολογικής τάξεως, να απογράψει κανείς, να μελετήσει και να καταστήσει γνωστό κάθε έργο που από το γεγονός του αρχαιολογικού, ιστορικού ή καλλιτεχνικού του χαρακτήρα αποτελεί ένα στοιχείο της εθνικής κληρονομιάς»*^[36]. Για την προστασία δημιουργήθηκε, όπως έχει επισημανθεί, το 1830 η θέση του γενικού επιθεωρητή ιστορικών μνημείων, βοηθούμενη από το 1837 από την Επιτροπή ιστορικών μνημείων ενώ ήδη την είχε καταλάβει τη θέση αυτή ο Μεριμέ.

Για την απογραφή, η πολιτική βούληση του εμπνευστή της ήταν να διασφαλιστεί από την κυβέρνηση μόνη της. Ωστόσο μπροστά στο εύρος του βάρους και την ανυπαρξία τοπικών δημοσίων υπηρεσιών επιδεκτικών εκπλήρωσης αυτής της αποστολής, η επιτροπή προσέφυγε στις ισχυρές τοπικές πνευματικές εταιρείες και περιορίστηκε να οργανώσει τη συγκέντρωση των εργασιών. Αν και υπήρξαν δύο κρατικές απόπειρες μεταγενέστερες αυτής, θα χρειαζόταν να περάσει περισσότερο από μία εκατονταετία για να εμφανιστεί η «Γενική απογραφή μνημείων και καλλιτεχνικών πλούτων της Γαλλίας». Γεννημένη το 1964 από τη θέληση του Μαλρώ, αποτελεί τη συγκεκριμενοποίηση της δέσμευσης του Κράτους να πραγματοποιήσει το ίδιο, αυτό το έργο εθνικής φιλοδοξίας. Μάλιστα, με πράξη της 29ης Ιανουαρίου 1994, δημιουργήθηκε στο Υπουργείο πολιτιστικών υποθέσεων το Γραφείο Ανασκαφών.

Το μυητικό και μνημειώδες έργο του Μαλρώ κάλυπτε ολόκληρη την εθνική πολιτιστική κληρονομιά. Η αρχαιολογική κληρονομιά, η οποία δεν αποτελεί και ένα μέρος αυτής, είναι απογεγραμμένη με αυτοτελή τρόπο από το Κράτος, από το 1945. Ωστόσο, οι εργασίες απογραφής έως το 1977 περιορίστηκαν σε άνισες απογραφές, ιδιαίτερες για κάθε Διεύθυνση αρχαιοτήτων ενώ οι απογραφές ήταν ασύμβατες μεταξύ τους, πράγμα που δεν επέτρεψε να γίνει μία ομοιόμορφη εκμετάλλευση σε εθνικό επίπεδο. Ο ρους της ιστορίας άλλαξε το 1978, οπότε το Υπουργείο Πολιτισμού και Επικοινωνίας λάνσαρε την πληροφορική στην απογραφή ενώ ήδη με σχετική έκθεση επισημαινόταν ότι η χρησιμότητα του χάρτη δεν είναι μόνο επιστημονική (αρχαιολογικές έρευνες) αλλά και διοικητική (δημιουργία ζωνών αρχαιολογικού ενδιαφέροντος και ελάττωση των πιθανοτήτων τυχαίων αρχαιολογικών ανακαλύψεων). Ο Κώδικας κληρονομιάς στο άρθρο L 522-5 προβλέπει ότι *«με τη συνδρομή των δημοσίων ιδρυμάτων που έχουν δραστηριότητες αρχαιολογικής έρευνας και των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, το Κράτος δημιουργεί και ενημερώνει τον εθνικό αρχαιολογικό χάρτη»*.

Συνεπώς, επισημαίνεται ότι σήμερα είναι κεκτημένο ότι η πραγματοποίηση της απογραφής της εθνικής αρχαιολογικής κληρονομιάς είναι μία αποστολή κυριαρχίας, κατά λέξη «βασιλική» («régaliennne»), με βάρος του Κράτους να χρησιμοποιήσει τις αρμοδιότητες των τοπικών παρεμβαινόντων και να καθιερώσει τα αναγκαία μέσα προς επίτευξη των προκαθορισμένων στόχων.

Τέλος, είναι αξιοσημείωτο ότι στο όνομα της πρόληψης της αρχαιοκαπηλίας οι πληροφορίες που περιέχονται στον αρχαιολογικό χάρτη υπόκεινται σε περιορισμούς ως προς το ενδεχόμενο της διάδοσής τους. Ωστόσο, αυτοί οι περιορισμοί μπορεί να βλάψουν την εκπλήρωση των αποστολών της προληπτικής (σωστικής) αρχαιολογίας, οι οποίες χρειάζονται την απογραφή της αρχαιολογικής κληρονομιάς και τη διάδοση της αντίστοιχης πληροφορίας για να ληφθεί υπόψη από την αστική ανάπτυξη^[37]. Σήμερα, τα γενικά στοιχεία του χάρτη, που αφορούν τη γνώση και τον εντοπισμό της αρχαιολογικής κληρονομιάς, μπορούν να χρησιμοποιούνται από τις αρμόδιες αρχές για να εκδώσουν τις άδειες εργασιών και να επιτρέψουν την ενημέρωση του κοινού. Αντίθετα, το πλήρες καθεστώς του αρχείου της απογραφής (πλήρεις πληροφορίες ως προς την τοποθεσία των αρχαιολογικών οντοτήτων, συμπεριλαμβανομένων των γεωτεμάχιων κτηματολογίου, τη φύση τους και τη χρονολογία τους) είναι προσιτό στα όργανα του Κράτους, του εθνικού Ινστιτούτου προληπτικών αρχαιολογικών

ερευνών, των αρχαιολογικών υπηρεσιών και των άλλων υπηρεσιών για την κληρονομιά οι οποίες ανήκουν στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, όπως και στους εκπαιδευτικούς και στους ερευνητές των δημόσιων ιδρυμάτων ανώτατης παιδείας, για την εκπλήρωση της αποστολής τους. Οι πληροφορίες που αφορούν ένα γεωτεμάχιο κτηματολογίου είναι επίσης προσιτές στον ιδιοκτήτη αυτού ή στο εξουσιοδοτημένο από αυτόν πρόσωπο, όταν αναφέρουν εργασίες που μπορούν να επηρεάσουν την αρχαιολογική κληρονομιά. Αντίθετα, στην Ελλάδα ένας αρχαιολογικός χώρος κηρύσσεται με προεδρικό διάταγμα το οποίο δημοσιεύεται στην εφημερίδα της κυβερνήσεως και δεν υπάρχει πολιτική απόκρυψης πληροφοριών.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ: Νομοθετικές εξελίξεις με έντονο κρατικό παρεμβατισμό

Η περίπτωση του γαλλικού δικαίου αναδεικνύει ότι η νομοθεσία της Γαλλίας έχει σαφώς σημαντικές επιρροές από τη γαλλική λογοτεχνία, ιδίως το κίνημα του ρομαντισμού. Σχηματικά, τα τελευταία 200 χρόνια έχουν προκύψει σημαντικές εξελίξεις γύρω από το ρόλο της πολιτείας, η οποία επιδεικνύει έντονο παρεμβατισμό.

Πρώτον, αναδείχθηκε ένας νέος κλάδος κρατικής παρέμβασης στην οικονομία και άσκησης κρατικής πολιτικής, δηλαδή τα μουσεία, καθώς άρχισαν να δημιουργούνται δημόσια μουσεία στηριγμένα αρχικά στο προκάτοχο παλαιό καθεστώς (δημευμένες βασιλικές συλλογές στεγασμένες στα ανακτορικά μνημεία). Η κατασκευή και η διαχείριση των μουσείων κάθε άλλο παρά ασύμβατη είναι με το φαινόμενο «contracting out», την ανάθεση της εκτέλεσης τεχνικών έργων ή της παροχής υπηρεσιών σε εξωτερικούς συνεργάτες των δημοσίων οργανισμών με σύμβαση (συμπεριλαμβανομένου και του παραδοσιακού σχήματος που δεν χρησιμοποιούνταν για τα μουσεία, δηλαδή των συμβάσεων παραχώρησης),

Δεύτερον, προέκυψε μία αντίρροπη σε γενικές γραμμές λειτουργία, σχεδόν σε όλους τους υπόλοιπους τομείς της οικονομίας, με φιλελευθεροποίηση της εθνικής οικονομίας μέσα από μηχανισμούς όπως παραχωρήσεις και γενικότερα «contracting

out», θεσμικές Σ.Δ.Ι.Τ., ιδιωτικοποιήσεις. Σε αυτό το πλαίσιο, ιδίως της σχολής σκέψης από τη δεκαετία του 1980, της Νέας Δημόσιας Διοίκησης, προκύπτει ότι η παραχώρηση, που θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως η «σύμβαση - θαύμα», παραμένει συνδεδεμένη με τα ανταποδοτικά φυσικά αντικείμενα (ιδίως μεταφορές) ενώ η πρόσφατη παραλλαγή της, η σύμβαση Σ.Δ.Ι.Τ., πλησιάζει επιχειρησιακά τον παραδοσιακό τύπο σύμβασης δημοσίων έργων δεδομένου ότι, όπως και εκείνος, είναι προσανατολισμένη σε μη ανταποδοτικά φυσικά αντικείμενα Σ.Δ.Ι.Τ., άρα μεταξύ άλλων μπορεί να συνδυαστεί και με τα μουσεία.

Τρίτον, στο Δίκαιο της πολιτιστικής κληρονομιάς υπάρχει μία εξέλιξη με δύο γενεές νομοθεσίας (χωρίς να προσεγγίζεται ειδικά το ζήτημα των αρχαιολογικών ανασκαφών που ρυθμίστηκε νομοθετικά μόλις το 1941 για πρώτη φορά). Η πρώτη αποτελεί μία κάπως πρωτόλεια συστοιχία του μεμονωμένου και του εν μέρει ιδιωτικού (χαρακτηρισμός μεμονωμένων κτιρίων και όχι ολόκληρων οικιστικών συνόλων ως διατηρητέων καθώς και δημιουργία απογραφής μνημείων με στήριξη σε ιδιώτες της επαρχίας). Η δεύτερη, περισσότερο από 100 έτη μετά, αποτελεί μία πολύ επιτυχημένη προσπάθεια αφενός συμπλήρωσης του μεμονωμένου με το συνολικό (νομοθεσία Μαλρώ για τους προστατευόμενους τομείς) και αφετέρου από το εν μέρει ιδιωτικό στο αυτοτελώς και ομοιογενώς για όλη την επικράτεια κρατικό (πολιτική Μαλρώ για την απογραφή των μνημείων και των καλλιτεχνικών πλούτων), πράγματα που με καθυστέρηση έχουν εμπνεύσει και τον Έλληνα νομοθέτη.

Για μία ακόμη φορά το γαλλικό Διοικητικό Δίκαιο έχει αποβεί σημείο αναφοράς και πηγή έμπνευσης στο χώρο του ευρωπαϊκού και γενικότερου συγκριτικού δικαίου...

[1] Βλ. Α. Μανιάτης, Πτυχές της γαλλικής πολιτιστικής και τεχνικής νομοθεσίας, Νόμος + Φύση Μάιος 2011, Α. Μανιάτης, Πτυχές της γαλλικής τεχνικής και πυρηνικής νομοθεσίας, Νόμος + Φύση Ιούνιος 2012.

[2] Α. Τζίκα - Χατζοπούλου, Κατασκευή Δημοσίων Έργων. Εθνική και Κοινοτική Νομοθεσία. Νομολογία - Σχόλια, Έκδοση Παπασωτηρίου, Αθήνα 1994, σ. 511.

[3] Σ. Φλογαΐτης, Η Διοικητική Σύμβαση. Έννοια και φύση, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα Αθήνα- Κομοτηνή 1991, σ. 88 επ.

[4] Σ. Φλογαΐτης, Διοικητικό Δίκαιο, Ελληνικές Πανεπιστημιακές Εκδόσεις, Αθήνα 1992, υποσ. 6.

[5] Σ. Φλογαΐτης, Διοικητικό Δίκαιο, Ελληνικές Πανεπιστημιακές Εκδόσεις, Αθήνα 1992, σ. 13-14.

[6] Σ. Φλογαΐτης, Η Διοικητική Σύμβαση. Έννοια και φύση, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα- Κομοτηνή 1991, σ. 88 επ.

[7] Ι. Βενιέρης, ΣΔΙΤ Συμπράξεις Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα. Το Συμβατικό Πλαίσιο, Νομική Βιβλιοθήκη, Έκδοση 2007, σ. 64.

[8] Ι. Βενιέρης, ΣΔΙΤ Συμπράξεις Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα. Το Συμβατικό Πλαίσιο, Νομική Βιβλιοθήκη, Έκδοση 2007, σ. 72-74.

[9] M. Legrand, Partenariats Public Privé, Financement des biens culturels et surplus social, 2005 (Université Paris I Panthéon Sorbonne UFR de Sciences Économiques DEA mention Décisions publiques, institutions et organisations), σ. 45.

[10] *Contra I. Βενιέρης*, ΣΔΙΤ Συμπράξεις Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα. Το Συμβατικό Πλαίσιο, Νομική Βιβλιοθήκη, Έκδοση 2007, σ. 75.

[11] F. Lichère, B. Martor, G. Pedini, S. Thouvenot, Pratique des Partenariats Public - Privé. Choisir, évaluer, monter et suivre son PPP, LexisNexis Litec 2009, σ. 3.

[12] M. Legrand, Partenariats Public Privé, Financement des biens culturels et surplus social, 2005, σσ. 46 46-47 46 (Université Paris I Panthéon Sorbonne UFR de Sciences Économiques DEA mention Décisions publiques, institutions et organisations), σ. 46-47.

[13] J. Cole, Chapitre 5 Qualité architecturale et performances du service final, (Traduction de Géry Deffontaines, σσ. 113-114, 126, in E. Campagnac (direction), Évaluer les partenariats public - privé en Europe, Presses de l'école nationale des Ponts et chaussées, Paris 2009.

[14] Βλ. F. Bergère, X. Besançon, L. Deruy, G. Goulard, M. Fornacciarì, Le guide opérationnel des PPP, Éditions Le Moniteur, Paris 2010, σ. 23.

[15] Βλ. Α. Βασιλάκου, Οι Συμπράξεις Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα στη γαλλική έννομη τάξη με έμφαση στον πολιτισμό, Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία προγράμματος ΔΧΤ Ε.Α.Π., Μάιος 2012.

[16] Χ. Κτενάς, Fukushima, Η σιωπή είναι ραδιενεργή, Φαινόμενα, τεύχος 26 - 2 Απριλίου 2011, σ. 16.

[17] Α. Αντωνάκης, Το τίμημα της γνώσης, [Φαινόμενα, τεύχος 97 15 Σεπτεμβρίου 2012, σ. 3.](#)

[18] Α. Μανιάτης, Ο εκσυγχρονισμός του Δημοσίου Λογιστικού. Συμβολή στο Διοικητικό Δίκαιο, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2011, σ. 240.

[19] Σ. Ορφανουδάκης, Η αρχή της αναλογικότητας, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2003, σ. 204.

[20] Α. Αντωνάκης, Οι προφητείες που επαληθεύτηκαν, Φαινόμενα, τεύχος 89-21 Ιουλίου 2012, σ. 3.

[21] P. Salomon, Littérature française. Les mouvements littéraires Les écrivains - Leurs œuvres, Bordas Paris 1978 2e édit., σ. 146.

[22] J. - Cl. Berton, Histoire de la littérature et des idées en France au XXe siècle.angoisses, révoltes et vertiges, Hatier Paris décembre 1983, σ. 180.

[23] A. Lagarde, L. Michard, XXe Siècle. Les grands auteurs français. Anthologie et histoire littéraire, Bordas, Paris 1988, σ. 572 επ.

[24] Βλ. [Σ. Αλεξιάδης, Ανακριτική, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2006, σ. 57-59.](#)

[25] P. Laforgue, Derrière l'exilé républicain, la fougue du jeune royaliste, Magazine Littéraire 524 Octobre 2012, σ. 524.

[26] A. Lagarde, L. Michard, XIXe Siècle. Les grands auteurs français du programme Anthologie et histoire littéraire, Bordas, Paris 1985, σ. 10-11.

[27] E. Mirieu de Labarre, Droit du patrimoine architectural, LexisNexis Litec Paris 2006, σ. 7.

[28] A. Lagarde, L. Michard, XIXe Siècle. Les grands auteurs français du programme Anthologie et histoire littéraire, Bordas, Paris 1985, σ. 347.

[29] E. Mirieu de Labarre, Droit du patrimoine architectural, LexisNexis Litec Paris 2006, σ. 8.

[30] *S. Monnier, E. Forey* (με τη συμμετοχή της G. Kulig), *Droit de la Culture*, Gualino lextenso éditions Paris 2009, σ. 16.

[31] *S. Monnier, E. Forey* (avec la participation de G. Kulig), *Droit de la Culture*, Gualino lextenso éditions Paris 2009, σ. 18 επ.

[32] *A. Lagarde, L. Michard*, *XXe Siècle. Les grands auteurs français Anthologie et histoire littéraire*, Bordas, Paris 1988, σ. 535 επ., ιδίως σ. 543.

[33] *E. Mirieu de Labarre*, *Droit du patrimoine architectural*, LexisNexis Litec Paris 2006, σ. 10-11.

[34] *E. Mirieu de Labarre*, *Droit du patrimoine architectural*, LexisNexis Litec Paris 2006, σ. 96.

[35] *E. Mirieu de Labarre*, *Droit du patrimoine architectural*, LexisNexis Litec Paris 2006, σ. 98-99.

[36] *J. Schott*, *Le régime juridique de l'archéologie préventive*, Université Paris I - Panthéon - Sorbonne, 2005 (thèse), σ. 18-19.

[37] *J. Schott*, *Le régime juridique de l'archéologie préventive*, Université Paris I - Panthéon - Sorbonne, 2005 (thèse), σ. 30 επ.